

Základy redakční práce

Eva Dibuszová

Vydavatelství VŠCHT Praha

ICT Press

E-mail: eva.dibuszova@vscht.cz

Tel: 220 44 3071

Vydavatelský blok

- **Jak funguje vydavatelství**
- **Ekonomické minimum**
- **Základní právní normy**

Právní řád související s vydavatelskou činností

- **Autorský zákon** – definuje práva autora i vydavatele a jejich vzájemný vztah licenční smlouvou
- **Zákon o neperiodických publikacích** – specifikuje povinnosti vydavatele neperiodických publikací
- **Tiskový zákon** – specifikuje povinnosti vydavatele periodických publikací

Autorský zákon - Historie

- **Zákon o právu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým ze dne 26. 12. 1895 (č. 197/1895 Ř. Z.)**
- **Zákon o právu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském) ze dne 24. 11. 1926 (č. 218/1926 Sb.z. a n.)**

Historie

- **Zákon o právu autorském ze dne 22.12.1953 (č. 115/1953 Sb.)**
- **Zákon o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon) ze dne 25.1965 (č. 35/1965 Sb.) + řada dalších nařízení a vyhlášek**

Mezinárodní úmluvy

- **Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 8. září 1886, naposledy revidovaná v Paříži v roce 1971.**
- **Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a televizních a rozhlasových organizací, uzavřená v Římě 26. října 1961.**

Mezinárodní úmluvy

- **Dohoda o zřízení světové obchodní organizace WTO, 15. dubna 1994, příloha 1C: Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS).**
- **Smlouva WIPO o právu autorském a Smlouva WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech (ČR přistoupila 6. 3. 2002 – viz 33/2002 Sb. m.s.).**

Právní předpisy ES

Především

- směrnice 91/250/EHS o právní ochraně počítačových programů
- směrnice 96/9/ES o právní ochraně databází

Autorský zákon ČR - současnost

Zákon o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů. Zákon č. 121/2000 Sb., ve znění zákona č. 81/2005 Sb.

Co je předmětem autorského práva?

Předmětem AuP je **dílo**.

Co je dílo – jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora, vyjádřený v jakékoli objektivně vnímatelné podobě, včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.

Dílo dokončené i jednotlivé vývojové fáze a části díla včetně názvu a jmen postav. Jde o dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké.

Dílo

Dílem je zejména dílo:

- **slovesné – vyjádřené řečí nebo písmem**
- **hudební**
- **dramatické**
- **hudebně-dramatické**
- **choreografické a pantomimické**
- **fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii**
- **audiovizuální – např. kinematografické**
- **výtvarné – malířské, grafické, sochařské**
- **architektonické včetně díla urbanistického**
- **užitého umění**
- **kartografické**

Dílo

- **Sborník**, jako je časopis, encyklopedie, antologie, pásmo je tzv. **dílem souborným**. Autorem díla souborného jako celku je osoba, která je vybrala nebo uspořádala (tím nejsou dotčena práva autorů děl do souboru zařazených).
- Za dílo souborné se považuje **databáze**, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvořem.
- Za dílo se považuje i **počítačový program**, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvořem.
- **Fotografie**, chráněna jako dílo fotografické.

Co *není* předmětem autorského práva?

Zejména:

- **námět díla sám o sobě,**
- **denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě,**
- **myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě.**

Co není předmětem autorského práva?

- **úřední dílo – právní předpis, veřejná listina senátní a sněmovní publikace, včetně překladu takového díla, pamětní knihy, kroniky apod.,**
- **výtvary tradiční lidové kultury, není-li známo pravé jméno autora a nejde-li o dílo anonymní nebo o dílo pseudonymní, užít takové dílo lze jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu,**
- **politický projev a řeč pronesenou při úředním jednání.**

Kdo je autorem

- **Autor – fyzická osoba, která dílo vytvořila.**
- **Autor díla souborného jako celku - fyzická osoba, která je tvůrčím způsobem vybrala nebo usprádala - tím nejsou dotčena práva autorů děl do souboru zařazených.**

Kdo není autorem

Právnícká osoba !!!

Kdo je spoluautorem

- **Právo autorské k dílu, které vzniklo společnou tvůrčí činností dvou nebo více autorů do doby dokončení díla jako dílo jediné (dílo spoluautorů) přísluší všem spoluautorům společně a nerozdílně.**
- **Na újmu vzniku díla spoluautorů není, lze-li výsledky tvůrčí činnosti jednotlivých spoluautorů do díla odlišit, pokud tyto nejsou způsobilé samostatného užití.**

Kdo není spoluautorem

Spoluautorem není ten kdo ke vzniku díla přispěl pouze :

- poskytnutím pomoci, rady technické, administrativní nebo odborné povahy,
- poskytnutím dokumentačního nebo technického materiálu,
- dal podnět ke vzniku díla.

Spoluautoři

O nakládání s dílem spoluautorů rozhodují spoluautoři jednomyslně .

- Brání-li jednotlivý autor bez vážného důvodu nakládání s dílem spoluautorů, mohou se ostatní spoluautoři domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle soudem.
- Domáhat se ochrany práva autorského k dílu spoluautorskému může i jednotlivý spoluautor **samostatně**.

Kdy vzniká autorské právo

Právo autorské k dílu **vzniká** okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě.

Tzn. žádná registrace!

- Možné problémy: *dokázat, kdo je autorem*
- Možná řešení: *notářská úschova, výpovědi svědků, časové razítko*

Práva autora

- **osobnostní**
- **majetková**

Osobnostní práva

Autor **má právo:**

- rozhodnout o zveřejnění svého díla (kdy, kde, jak)
- rozhodnout zda, jak a kdy má být uvedeno jeho autorství při zveřejnění jeho díla,
- na nedotknutelnost svého díla (bez autorova svolení nelze v díle provést žádnou změnu)

Je-li dílo užíváno jinou osobou, nesmí se tak dít způsobem snižujícím hodnotu díla.

Osobnostní práva

Autor **nemá** právo:

Osobnostních práv se autor **nemůže** vzdát, tato práva jsou nepřevoditelná a smrtí autora zanikají.

Po smrti si nikdo nesmí osobovat jeho autorství k dílu, dílo smí být užito jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu a musí být uveden autor díla, nejde-li o dílo anonymní.

Majetková práva

Jsou předmětem dědictví !

**Specifikují právo autora či jeho dědiců
dílo:**

- **užít,**
- **obdržet odměnu.**

Majetková práva

Právo dílo **užít** – autor má právo udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva (*licenční smlouvou*).

Pod pojmem užít AutZ rozeznává právo na:

- rozmnožování díla,
- rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla,
- půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla,
- vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla,
- sdělování díla veřejnosti, zejména:
 - právo na provozování díla,
 - právo na vysílání díla rozhlasem či TV,
 - právo na přenos rozhlasového či TV vysílání díla,
 - právo na zpřístupnění podle vlastní volby, zejména počítačovou nebo podobnou sítí.

Majetková práva

Volná užití

Za užití se dále **nepovažuje** užití pro osobní potřebu.

NEPLATÍ pro zhotovení rozmnoženiny:

- počítačových programů,
- elektronické databáze,
- napodobeniny díla architektonického stavbou.

POZOR

**Rozmnoženina zhotovená pro osobní
potřebu **nesmí** být použita k jinému
účelu!**

Majetková práva

Kdo má právo na **odměnu v souvislosti s **rozmnožováním** díla pro **osobní potřebu**.**

- **Autor** má nárok na odměnu při kopírování díla na kopírovacích strojích – po celou dobu trvání majetkových práv
- **Vydavatel** – po dobu **50 let** od vydání díla.

Majetková práva

**Kdy lze dílo užít, bez uzavření licenční smlouvy, tzv.
bezúplatné zákonné licence**

- po uplynutí majetkových prav (70 po smrti autora),
- v citacích (v omezené míře),
- v přednášce výlučně k účelům vědeckým, vzdělávacím,
- zařazení do svého díla výlučně vědeckého, kritického, k výuce
- pro úřední účely,
- při převzetí článku,
- občanské a náboženské obřady,
- školní představení,
- knihovny a archivy,
- zdravotně postižení,
- půjčování v knihovnách.

POZOR

Vždy je třeba **citovat, tj. uvést jméno autora, název díla a pramen.**

Majetková práva

Trvání majetkových práv:

- Po dobu života autora a **70 let** po jeho smrti.
- Ten, kdo zveřejní dosud nezveřejněné dílo, k němuž uplynula doba ochrany majetkových práv, vzniknou majetková práva po dobu **25 let** od zveřejnění díla.

Ochrana autorských práv

Právo autorské **porušuje** ten, kdo:

Neoprávněně užívá autorské dílo nebo používá názvu či vnější úpravy, kterou použil jiný autor.

Autor se může domáhat:

- zákazu neoprávněné výroby a prodeje,
- stažení neoprávněně zhotovených výtisků,
- zjištění totožnosti osob,
- náhrady škody ve výši dvojnásobku odměny, jež je obvyklá,
- zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu.

Dokud se autor je díla anonymního nebo pseudonymního veřejně neprohlásí, pak jej zastupuje vlastním jménem a na jeho účet osoba, která dílo zveřejnila (první vydavatel).

Licenční smlouva

Autor poskytuje vydavateli oprávnění k výkonu práva dílo užít – tzv. **licence**.

Licenční smlouva může být:

- **výhradní**,
- **nevýhradní** – nevyplývá-li ze smlouvy jinak, jde vždy o licenci nevýhradní.

Licenční smlouva

Licenční smlouva **musí** obsahovat:

Ujednání o odměně – pokud neobsahuje je neplatná!

Vydavatel je povinen:

- licenci využít,
- umožnit náhled do účetnictví,
- zachovat název a označení autora, dílo nesmí měnit,
- umožnit autorské korektury,
- poskytnout autorský výtisk

Po zániku právnické, resp. fyzické osoby přecházejí práva a povinnosti na jejího právního nástupce, resp. dědice.

Licenční smlouva

Vydavatel by měl dbát aby licence obsahovala:

- **počet kopií na něž se vztahuje,**
- **zda jde o licenci výhradní či nevýhradní,**
- **územní rozsah, jehož se šíření týká,**
- **dobu trvání licence (jinak platí 12 měsíců).**

Licenční smlouva - odstoupení

Odstoupit lze pouze:

- **pro nečinnost vydavatele (po 2 letech od poskytnutí licence),**
- **z důvodu změny svého přesvědčení.**

Školní dílo

Dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení.

- **Škola** nebo školské či vzdělávací zařízení **mají** za obvyklých podmínek **právo na uzavření licenční smlouvy** o užití školního díla. Pokud by autor takového díla odpíral udělit svolení bez závažného důvodu, lze se domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu.

Zaměstnanecké dílo

Dílo, které autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního vztahu či služebního vztahu k zaměstnavateli (tato povinnost musí být uvedena v pracovní smlouvě, náplni práce apod.)

- autorova osobnostní práva jsou nedotčena (dílo je vždy duševním majetkem autora),**
- majetková práva vykonává zaměstnavatel, není-li sjednáno jinak (zaměstnavatel může dílo prodávat atd.),**
- zánikem zaměstnavatele, který nemá právního nástupce nabývá oprávnění k výkonu majetkových práv autor.**

Kolektivní dílo

- **Dílo na jehož tvorbě se podílí více autorů, které je vytvářeno z podnětu a pod vedením fyzické nebo právnické osoby a uváděno na veřejnost pod jejím jménem, přičemž příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou schopny samostatného užití.**
- **Za kolektivní díla se považují za díla zaměstnanecká i tehdy, byla-li vytvořena na objednávku; objednatel se v takovém případě považuje za zaměstnavatele.**

Autorský zákon

Sankce

- **Trestní zákon**
- **Přestupkový zákon**

Trestní zákon

**Zákon č. 140/1961 Sb. ve znění pozdějších
předpisů**

§ 152 trestního zákona

**Porušování autorského práva, práv
souvisejících s právem autorským a práv
k databázi**

Trestní zákon

- 1.** Kdo neoprávněně zasáhne do zákonem chráněných práv k autorskému dílu..., bude potrestán odnětím svobody až na 2 roky nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.
- 2.** Odnětím svobody až na 2 roky nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci bude pachatel potrestán,
 - a) získá-li činem uvedeným v odst. 1. značný prospěch, nebo
 - b) dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu.

Přestupkový zákon

**Zákon č. 200/1990 Sb. o přestupcích, ve
znění pozdějších předpisů**

§ 32 odst. 1. Přestupku se dopustí ten, kdo

a) Neoprávněně užije autorské dílo...

**Za přestupek lze uložit pokutu do 15 000
Kč.**

Zákon o neperiodických publikacích

Zákon č. 37/1995 Sb.

Neperiodické publikace **jsou:**

**rozmnoženiny literárních, vědeckých a uměleckých děl,
vydáváných jednorázově, popř. nejvýše 1 ročně anebo,
tvoří-li celek po částech i častěji**

Neperiodické publikace **nejsou:**

- **audiovizuální díla,**
- **návody,**
- **peníze, známky, kolky, losy...,**
- **plastické nástěnné mapy, globy,**
- **trojrozměrné rozmnoženiny výtvarných děl,**
- **programy počítačů.**

Zákon o neperiodických publikacích

Povinnosti vydavatele neperiodických publikací:

- v knihách musejí být uvedeny určité údaje, tzv. **povinné údaje**,
- vydavatel musí odevzdat k archivním účelům 5 výtisků každého titulu, tzv. **povinné výtisky**,
- vydavatel musí knihu nabídnout 18 knihovnám – ze zákona dáno vyhláškou MK ČR č. 252/1995, tzv. **nabídková povinnost**.

Zákon o neperiodických publikacích

Povinné údaje:

- **název díla,**
- **jména autorů**
- **obchodní jméno a sídlo vydavatele,**
- **rok 1. vydání,**
- **u překladů původní název a vydání**
- **označení nositele autorských práv,**
- **ISBN,**
- **obchodní jméno a sídlo tiskárny.**

Zákon o neperiodických publikacích

Povinné výtisky – do 30 dnů od vydání publikace.

- 2 povinné výtisky NK ČR,
- 1 povinný výtisk MZK v Brně,
- 1 povinný výtisk SVK v Olomouci,
- 1 povinný výtisk podle sídla vydavatele.

**Publikace slepeckým písmem - 1 povinný výtisk
do knihovny a tiskárny K. E. Macana v Praze**

Zákon o neperiodických publikacích

SANKCE při:

- **Neuvedení povinných údajů nebo neodevzdání povinných výtisků – pokuta
50 000 Kč.**
- **Šíření bez povinných údajů – pokuta
25 000 Kč.**
- **Nesplnění nabídkové povinnosti – pokuta
15 000 Kč.**

Zákon o neperiodických publikacích

Nabídková povinnost – do 30 dnů od
vydání publikace **18 knihovnám** ve
vyhlášce adresně vyjmenovaných.

ISBN

ISBN slouží jako jednotná, jednoznačná, mezinárodně srozumitelná a mezinárodně využitelná identifikace knih. Používání tohoto čísla výrazně zjednodušuje a usnadňuje agendy spojené s knihou zejména v nakladatelstvích, knihovnách a knižním obchodu. Je nedílnou součástí bibliografických a katalogizačních záznamů v národních i mezinárodních databázích a je jejich *nejspolehlivějším* vyhledávacím prvkem.

ISBN

Provoz systému ISBN v **České republice** se řídí normou **ČSN 01 0189** Mezinárodní standardní číslování knih (ISBN) a příručkou **Příručka uživatele systému ISBN**, ve které je explicitně uvedeno, kde lze ISBN používat. ISBN lze použít **pouze v tištěných neperiodických publikacích** (viz zákon č. 37/1995 ze dne 8. února 1995 o neperiodických publikacích, § 1).